ТАҚЫРЫБЫ:САРМАТТАР

Сарматтар
Б.з.б. 8 ғ – б.з. 5 ғасыры
Қазақстанның батысы

§28.Сармат тайпаларының орналасуы .Сармат қоғамы.

Қазақ халқының ата-тегі болған тайпалар мен ұлыстар туралы айта отырып, Арал-Каспий теңіздері бойын мекендеген сармат тайпаларының шығу тегі және олардың мекендеген жерлері туралы толық түсінік беру

Сабақтың мақсаты:

Сабақтың түрі: Жаңа сабақ

PTyTb™
www.limonova.com

III. Жаңа сабақты түсіндіру

Сарматтар еліміздің батыс аумағын б.з.б. 8-ғасыры мен б.з.-дың 5-ғасырында мекендеген. Кейде савромматтар деп те атаған. Арал-Каспий аралығында, одан оңтүстікке қарай дах (дай, даг) тайпалары тіршілік еткен.Батыс Қазақстан жерің біртіңдеп жаулап, қара теңіздің солтүстік аймақтарына дейін жетті. Сарматтар жөнінде грек, рим тарихшылары Диодор, Үлкен Плиний, Полибий жазып кеткен. Сарматтардың орналасқан жері.

Арал-Каспий Каспий теңізі Гиркан теңізі
(дай,даг,дах) (каспилер) (гирканилер)

Мекендеген аумағы

Батыс Қазақстан, Орал маны

Сармат тайпалары

САҚТАР

48
54
60
66
72
78
82
52
48
44
Сарматтар
Аргиппейлер
Аримаспылар
Исседондар
Массагеттер
Тиграхаудтар
Парадарайа
Хаумаварга
Каспий теңізі
Арал теңізі
Жайық
Жем
Еділ
Тобыл
Есіл
Ертіс
Сарысу
Сырдария
Әмудария
Іле
Шу
Талас
Зайсан к.
Алакөл к.
Балқаш к.
Ыстықкөл к.

●

«*Сармат» атауы* **<u>б.з.б. 3 ғ.бастап</u>** кездеседі

●Б.з.б. 8 ғ. бастап **<u>савроматтар</u>** деп атаған

●*Каспий теңізін* ертеде **<u>Гиркан</u>** деп атаған

●Сарматтар ескерткіштері Жайық,Елек,Жем өзендері бойында орналасқан

- Сарматтар б.з.б. 2 ғ.Батыс Қазақстан жерінің батыс аймағындағы жерлерді жаулап ала бастады

- *Савромат жөнінде* **грек, Рим тарихшылары Диодор,Үлкен Плиний,Полибий жазып кеткен**

- Геродоттың айтуынша савроматтар **скиф тілдес** болған

- Сарматтар дах –массагеттермен, исседондармен туыстас келген

●Әлеуметтік теңсіздік болғанын археологиялық ескерткіштер дәлелдейді

●Әскери демократия өзгеше болды, яғни сармат әйелдерге де қатысты болды

●Мүлік теңсіздігі болды

Әйелдер мен еркектердің теңдігі

ZHARAR

Мәдениеті мен өнері

●Ыдыстарын қыштан, металдан жасады

●*Қыш құмыраларының* **<u>түбі жайпақ әрі шұңғыл болды</u>**

●**<u>Шыны ыдыстарды</u>** өздері жасамай,*шығыс елдерінен* алғызған

●*Торсық, саба, көнек,мес ыдыстарды* **<u>теріден</u>** жасады

●**<u>Көшпелі мал шаруашылығы (қой, жылқы</u>**)

●Батыс сарматтар отырықшылыққа көшті
●Зергерлік   өнер жоғары дамыды
●*Қосымша кәсіп –***<u>аңшылық</u>** болды

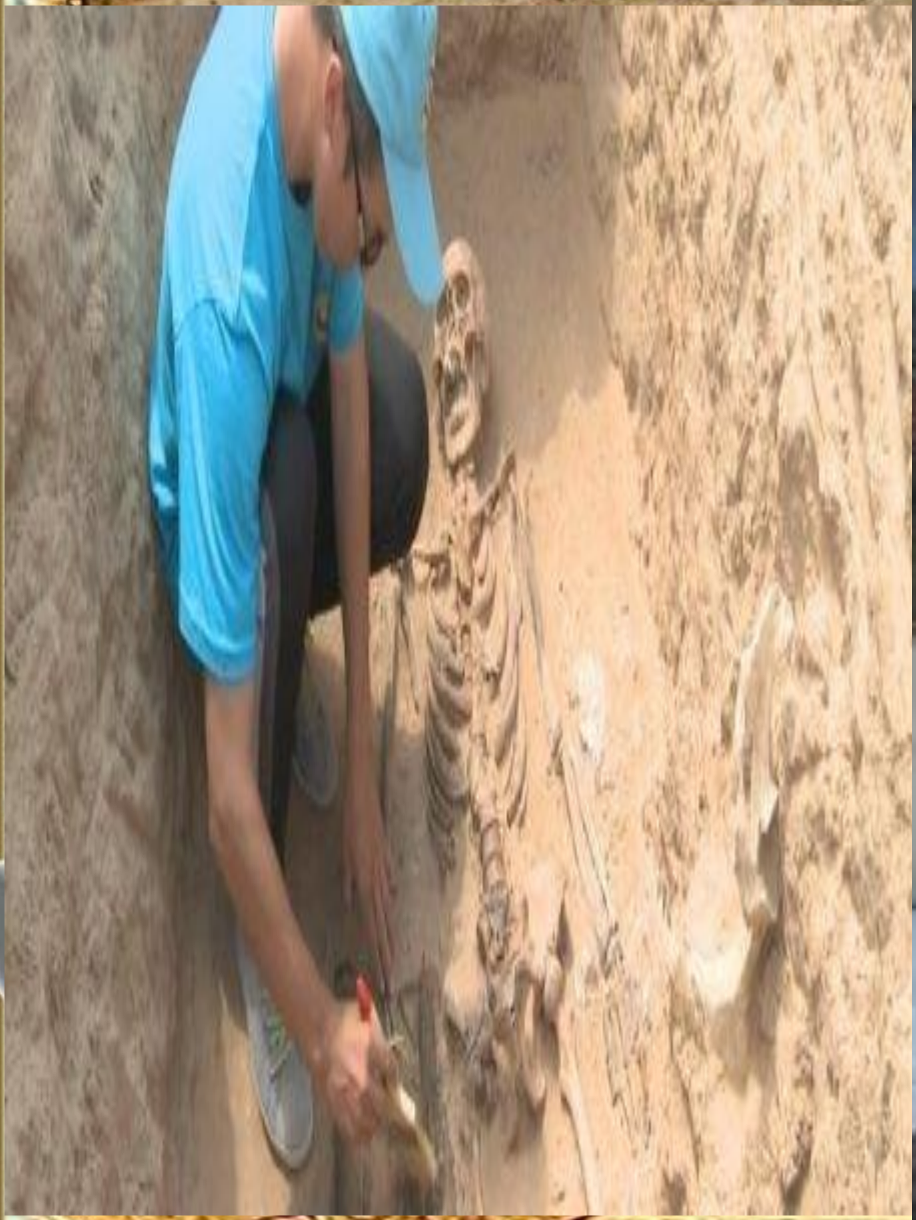

●*Абыз әйелдер жерленген оба –***Бесоба**

●*Сармат обаларының ішкі құрылысы* **ағаштан** салынған

●*Үш савромат жауынгері жерленген оба –***Сынтас**

●*Сармат көсемі табылған оба –***Атырау облысы, Жылыой ауданы, Аралтөбе ескерткіші**

●*Сынтас обасынан қасқыр мүсіні, киік,таутеке бастары* бейнеленген **сүйек қасықтар** шықты

- **Б.з.б. 248-247 ж.** дайлардың апарн тайпасынан шыққан **Арсақ (Аршак)** бастаған көшпелілер *Парфияның үлкен бөлігін басып алды*

●Олар бұл елде **Аршакидтер әулеті** билігінің негізін салды

●Үстіртте зерттелген сармат ескерткіштері –**Бәйте, Терең ескерткіштері**

●Дай –массагеттер отқа табынған

●**Алдыңғы Азия,Солтүстік Кавказ,Парфияға** *жаулаушылық жорықтарын жасаған*

2. Сызба арқылы көрсету

Сарматтар б.з.б. 2 ғасырда Батыс Қазақстан жерінен біртіндеп жаулап Қара теңіздің солтүстік аймақтарына дейін жетті

Орталық Азия

Қара теңіз аймағы

Алдыңғы Азия, Солтүстік Кавказ, Парфияға жаулаушылық жорықтар жасады

Сарматтар

Сарматтар скиф тіліне жақын тілде сөйлеген

Дах – массагет исседондармен туыстас келеді.

Сарматтардың халықның саны б.з.б. 3- 2 ғ.–да 20 мың.

Б.з.б. 2 – 1ғ. –да 10 мың.

Б.з. – дың 1ғ. – да 5 -7 мың.

MyShared

BILIM Land

ДИОДОР
(ГРЕК ТАРИХШЫСЫ)

«САРМАТТАР СКИФТЕР ЖЕРІН КҮШТЕП ИЕМДЕНІП, ХАЛҚЫН ЖАППАЙ ҚЫРҒЫНҒА ҰШЫРАТТЫ».